

CURATOR. Muzeološki časopis nacionalnog profila redovito objavljuje članke o projektima kompjutorizacije u muzejima i kao takav omogućava stručnjacima uvid u radove na tom području, uglavnom u SAD.

Izlazi kvartalno a izdavač je American Museum of Natural History, New York.

SPECTRA. Izvanredan pregled informacija i novosti vezanih uz nove projekte, publikacije i savjetovanja iz područja tehnološkog napretka u muzejima. Izlazi četiri puta godišnje a izdavač je Museum Computer Network, Inc., Center for Contemporary Arts and Letters, State of University of New York.

MUSEUM NEWS. Publicira najmanje dva članka svake godine koji se odnose na kompjutorizaciju u muzejima i tehnologijom s tim u vezi. Ti su članci konstantno vrlo visoke stručne kvalitete. Izdavač je American Association of Museums, N. W., Washington.

JOURNAL OF DOCUMENTATION. Ovaj je časopis jedan od najboljih izvora članaka iz teorije i pojmova o muzejskoj dokumentaciji a izdavač je AS-LIB, London.

MUSEUMS JOURNAL. Sadrži redovito članke o temama muzeji i kompjutori, teorijska i praktična iskustva s područja muzejske djelatnosti Velike Britanije. Izdavač je Museum Association, London.

D. Andrew Roberts. Planning the documentation of museum collections. The Museum Documentation Association, Cambridge, 1985, pp. 1-568

Ova knjiga postaje nezaobilaznim priručnikom u svakom muzeju koji teži postavljanju suvremenih metoda dokumentacije u svakodnevnom radu na obradi muzejske građe, postavljanju dokumentacijskih i informacijskih sistema, a napose u odabiru hardverske tehnologije i softwera za muzejsku djelatnost. Rezultat je višegodišnjih istraživanja autora D. Andrewa Roberta iz Muzejskoga dokumentacijskog udruženja Velike Britanije.

Pri tomu su korištena iskustva iz prakse u muzejima Velike Britanije, Kanade i Sjeverne Amerike. Istraživanje je istaknulo napose problem kojim se muzeji sve više susreću pri postavljanju višegodišnjih planiranja dokumentacijskih i informacijskih sistema. Također se konstatira da su muzeji u posljednjih desetak godina napravili impresivni pomak k osuvremenjivanju rada u proučavanom području.

Uz pregled istraživanja na primjerima brojnih muzeja autor opisuje i aplikacije općih principa rada na dokumentaciji unutar pojedinačnih muzeja, prikazuje praktične aspekte dokumentacijske procedure, razvoj dokumentiranja za kontrolu zbirke kao i metode za poboljšanje dokumentacije postojećih zbirke te

razvoj uloge dokumentacije u muzejskoj djelatnosti. Značajan je i prilog o sistemu dokumentacijskih standarda, razvoju informacijskih sistema u muzejima i njihovu povezivanju s ostalim djelatnostima, karakteristike muzejske informacije (u sklopu kulturne informacije) i dr.

Knjiga je ilustrirana brojnim primjercima dokumentacijskih oblika, prijedlozima za korištenje nove tehnologije, a uza to dan je iscrpan pregled izvora daljih informacija za širu i dublju primjenu predloženih sistema. Dodatak knjizi je i pregled muzejskih informacijskih sistema po istraživanom području s opsežnim podacima o projektnim zadacima, hardwreu, softwreu, thesaurusima korištenim u radu i suradnji s ostalim institucijama u provedbi takvih sistema.

Magistarski radovi o INDOK djelatnosti u muzejima

Magistarski radovi iz područja muzeologije odnosno informacijskih znanosti koji obrađuju muzeološke teme INDOK-a muzejske djelatnosti obranjeni na postdiplomskom studiju Centra za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Postdiplomski studij iz muzeologije, s dodatnim kolegijima iz bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu organizira se u Centru za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti (CSBDIZ).

Školske godine 1966/1967. uveden je u okviru CSBDIZ-a smjer muzeologija, koji je bio predviđen već pri osnivanju CSBDIZ-a 1961. godine. Neposredan poticaj za uvođenje tog smjera muzeologije bio je Seminar za muzejske radnike Slovenije, organiziran u suradnji s Muzejskim dokumentacionim centrom iz Zagreba 1965. godine u Ljubljani. Taj smjer je do danas, s novim programima i usmjerenjima, a napose po uvrštenju muzeologije u znanstvenu disciplinu, u funkciji pri navedenom Centru.

Težnja je redakcije časopisa Informatica Museologica da u svakom broju, prema temi, prezentira bibliografske podatke o radnjama ili i njihove šire prikaze radi potpunije informiranosti stručnjaka muzejsko-galerijskih organizacija o nepubliciranim magistarskim radovima iz područja muzeologije. Za ovaj smo broj časopisa izdvojili dva rada koja obrađuju INDOK

u muzejskoj djelatnosti, i to rad Lucije Benyovsky, muzejskog savjetnika Muzeja revolucije naroda Hrvatske iz Zagreba Inventari u muzejima s osvrtom na inventare u Zagrebu, i rad Marijana Liszta, dipl. inž. iz Intertradea, OOUR Zastupništvo IBM iz Zagreba, Model relacijske banke podataka u muzejsko-galerijskim ustanovama.

B.Š.

LISZT, Marijan

Model relacijske banke podataka u muzejsko-galerijskim ustanovama (Relational Data Base Model for Museums and Galleries) Marijan Liszt – Zagreb: [s. n.], 1980, – 106 str.

Lit. 68; hrvatski ili srpski jezik

Obrana: 1981-03-19; Promocija: 1981-11-10

Depo: RC/CSBDIZ: MIN-213; MDC–biblioteka magistarskih radova X–69.

Ovim je magistarskim radom prikazano stanje informacijskog sistema u kulturnim djelatnostima, a napose u muzejsko-galerijskoj djelatnosti, te se temeljem uočenih problema i nedostataka prišlo i rješavanju nekih ključnih problema služeći se pri tomu iskustvima informatičke znanosti, informatičkih potreba i informatičkih sistema muzejsko-galerijskih institucija.

Autor rada spaja dvije teme: s informatičke strane dokazuje da je relacijski pristup banci podataka pogodniji i bolji od dosadašnjih pristupa, napose za korisnike koji žele doznati tražene podatke da ne ulaze dublje u znanje programskih jezika, operacijskih sistema i systemske analize, te s muzeološke strane rješava niz zahtjeva za pretraživanje podataka u Strossmayerovoj galeriji starih majstora i Arheološkome muzeju u Zagrebu.

Rad je strukturiran po sljedećim temama: Informacije u kulturi, banka podataka, u opsegu koje se prezentira njena arhitektura, jezici u banci podataka i organizacija, relacijska banka podataka te njen model u muzejsko-galerijskim institucijama s primjenom u navedenim zagrebačkim muzejima te analiziraju posljedice i opravdanost toga modela.

Jedno od osnovnih područja izučavanja u informatičkoj znanosti je problem strukture i organizacije podataka kao i pristupi bankama podataka. Danas su poznati i obrađeni različiti tipovi pristupa i arhitektura banaka podataka, a jedan od njih je i relacijski. U eksperimentalnoj fazi spominju se brojni relacijski jezici koji još nisu mogli dokazati svoje prednosti u određenim aplikacijama. Za sve te jezike (alpha, PRTV, QbE, SQL, AQL, NDB i ostale) karakteristično je da su interaktivni, temeljeni na upitima i da su namijenjeni krajnjim korisnicima tj. onima koji daju podatke i koji se njima koriste a nisu specijalno školovani za rad sa sistemom za obradu podataka.

Za muzejsko-galerijsku djelatnost, kao vrlo specifičnu, prezentiraju se efekti i rješenja mogućih upita pomoću minimalnog modela relacijske banke podataka. Za takvo pretraživanje autor kreira modele primjenjujući relacijski jezik QbE. Stručnjaci galerija i muzeja mogu tako na pouzdan i jednostavan način, interaktivno, dobiti zahtijevane podatke. Zagrebačkim galerijama i muzejima predlaže se da uvedu računalo s mogućnostima opisanim u tome radu, kao moguće rješenje za njihovo objedinjavanje u informacijski sistem muzejsko-galerijske djelatnosti, a time i prijeko potrebnu zaštitu našega kulturnog blaga.

Temeljne odrednice toga rada autor je primijenio i u izgradnji prijedloga muzejsko-galerijskog informacijskog sistema MUGIS u okviru rada na projektu dokumentacije i klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta u Hrvatskoj, kojeg je nosilac Muzejski dokumentacioni centar.

B. Š.

BENYOVSKY, Lucija

Inventari u muzejima s osvrtom na inventare u Zagrebu (Museum Inventories and Review of Inventories in Zagreb)/ Lucija Benyovsky. – Zagreb: [s.n.], 1981. – 163 str.: 53 priloga. Lit. 130; hrvatski ili srpski jezik

Obrana: 1981-04-23; Promocija 1981-11-10

Depo: RC/CSBDIZ: MIN-228; MDC 12583 Biblioteka magistarskih radova

Muzejski inventar je stručna obrada muzejskog predmeta. Inventar treba da sadrži sve bitne informacije o predmetu, jer mu je svrha administrativna zaštita podataka o predmetu, ali ujedno treba da bude i temelj za dalje znanstveno istraživanje toga predmeta. Muzejski predmet ne treba samo upisati i opisati, nego ga u tom opisu po optimalnima mogućnostima smjestiti u vrijeme i prostor, odnosno po mogućnosti i u informacijski sistem. S toga aspekta u magistarskom radu dan je povijesni prikaz sačuvanih popisa zbirki i inventara od klasične antike do najnovijeg doba.

Tražeći povijesne podatke o popisima (inventarima) iz doba klasične antike teško je reći da u starom Egiptu, Grčkoj i Rimu imamo definirano sakupljanje i prezentiranje umjetnina u onom obliku kakav nam je danas poznat. Doduše, riznice u hramovima i javne dvorane, koje su bile ukrašene slikama i kipovima, mogu se smatrati prapočecima muzeja. Međutim, smisao za sakupljanje, izlaganje i popis (inventar) riznica, hramova i zbirki očituje se više u ekonomskoj vrijednosti i magičnoj moći prikupljenoga. Zahvaljujući popisima, koji su se posredno ili neposredno sačuvali do danas, možemo rekonstruirati fondove riznica i hramova i prije dvije tisuće godina.

U srednjem vijeku feudanci su u skladu sa svojim shvaćanjima i načinom života sakupljali umjetnine, dragocjenosti i druge rijetkosti i u našim krajevima kao i u drugim feudalnim zemljama. To potvrđuju pisani izvori: inventari samostana, crkava i manastira kao i poruke (testamenti) ljudi najrazličitijih poziva i zvanja. Iako su samostani sakupljali u prvom redu predmete koji su vezani uz crkvu i njenu tradiciju, svi drugi, bilo kraljevi ili vlastela, sakupljali su za svoju riznicu uglavnom predmete ne toliko zbog estetskog užitka, kvalitete izradbe i rijetkosti, koliko iz sasvim profanih razloga, radi gomilanja bogatstva i moći i osobnog prestiža. Dok je većina profanih riznica propala, sačuvao se velik broj crkvenih, samostanskih i manastirskih koje su nastale u srednjem vijeku. Najstariji sačuvani inventari riznica samostana, crkava i manastira imaju danas više povijesno značenje nego što odražavaju pravo kulturno-umjetničko stanje toga vremena.

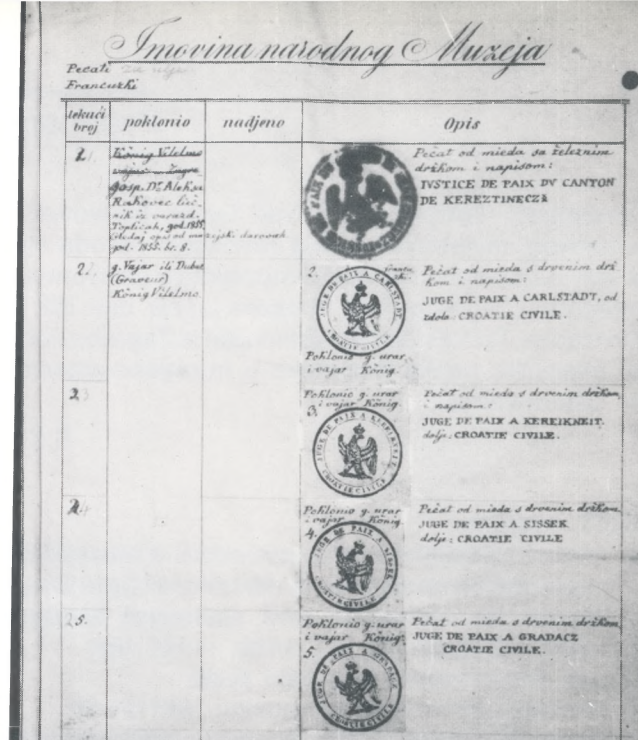
Tijekom stoljeća u jugoslavenskim zemljama zbog političkih, gospodarskih i drugih nedaća propalo je, uništeno i odvučeno mnogo više predmeta nego je ostalo zabilježeno i sačuvano. U magistarskom radu navode se i analiziraju najstariji (popisi) sačuvani inventari riznice Samostana Sv. Marije u Zadru (kraj XII. ili poč. XIII. st.), zatim inventar riznice Splitске katedrale iz 1394. godine, inventari srednjovjekovnih manastira, popisi poklada srpske i bosanske vlastele i popisi dragocjenosti u oporukama (testamentima).

U posebnoj poglavlju dan je pregled inventara i popisi zbirke evropskih sabirača. Jedan od najstarijih inventara velikih evropskih zbirki pripadao je bratu francuskoga kralja Karla V, vojvodi Jeanu de Berryu. Inventar zbirke sastavljen je od 1401. do 1406. godine. Ta velika kompleksna zbirka, zapravo je početak muzeološke koncepcije evropskih zbirki.

Osim tog inventara navode se i analiziraju inventari zbirki bavarskih knezova iz obitelji Witelsbach, zatim inventar cara Rudolfa II Habsburškog i njegovih nasljednika, inventar pape Pavla II iz 1457. godine, inventar zbirke Sir Hansa Sloanea (čija je zbirka dala poticaj za osnivanje British Museuma 1753. godine) i dr.

Zbirke (nekih) evropskih sakupljača, naprimjer velike vladarske zbirke, postale su kasnije jezgre muzeja poput Louvra, galerije Uffizzi, Stare Pinakoteke i dr. Iako njihovi inventari opisuju predmete prema mjerilima (pravilima) onoga doba, ipak mogu i danas poslužiti za identifikaciju nekih predmeta.

O postojanju i tradiciji sakupljanja na tlu Jugoslavije govore nam popisi imovine, naprimjer popis dragocjenosti s konfisciranih dobara Zrinskih i Frankopana i popis (inventar) dragocjenosti (stvari) dvorca Bajnski Dvori nedaleko od Varaždina te opisi predmeta i drugi pisani dokumenti (popis zbirke kneza Miloša) i dr.

Izvod iz inventara Zbirke pečatnjaka Narodnog muzeja u Zagrebu

Borba za nacionalno oslobođenje u XIX. stoljeću prati i kod nas osnivanje zbirki, odnosno muzeja i galerija. Temelj nekih današnjih muzeja i galerija čine upravo velike zbirke naših sakupljača, naprimjer Galerija starih majstora JAZU osnovana 1884. godine. Osnovu galerijskog fundusa čini privatna zbirka biskupa Josipa Jurja Strossmayera.

Posebno poglavlje analizira najstarije sačuvane inventare muzeja u Jugoslaviji, koji odgovaraju analognim inventarima evropskih zbirki.

S muzeološkog stajališta najvažnije je bilo osnivanje Nadbiskupskog muzeja u Splitu 1750. godine, a osnivanjem Arheološkog muzeja (državnog muzeja starina u Splitu, 1818. godine) počinje stvarna arheološka djelatnost u Dalmaciji. Don Frane Bulić ravnatelj i kustos muzeja pisao je inventar od 1880. godine do smrti.

Spomenut je prvi sačuvani inventar u Srbiji: spisak stvari Museuma Srpskog iz 1844. godine.

Iscrpno je obrađeno sakupljanje predmeta, osnutak i inventar Hrvatskoga narodnoga muzeja u Zagrebu. Sakupljanje je počelo 1828. a 1866. (4. III) odobrena su pravila Narodnog muzeja, koji je postao zemaljski zavod pod zaštitom Sabora a pod upravom JAZU. U radu je naveden inventar arheološkog razdjela i inventar odjela zoologičkog. Prvi put objavljen je inventar zbirke pečatnjaka (čuva se u Povijesnome muzeju).

Utvrđivanje pravnih normi na temelju kojih muzeji obavljaju svoju djelatnost jedan je od uvjeta za pravilno izvršavanje zadataka što se pred njih postavljaju. Kada su se muzeji na teritoriju Jugoslavije počeli osnivati (u Splitu 1818, Ljubljani 1821, Zadru 1830, Osijeku 1872, Sarajevu 1888, Kninu 1893, Cetinju 1893) zadaci i organizacija pojedinih muzeja utvrđivani su u pravilu statutima. Razvoj zbirki i mu-

zeja u Kraljevini Jugoslaviji nije tekao ujednačeno, pa se nije osjećala potreba za donošenjem općih muzejskih propisa za inventiranje muzejske građe.

Tek poslije drugog svjetskog rata u SFRJ mreža muzeja se naglo povećala, naročito je porastao broj muzeja specijalnog karaktera, koji obrađuju i izlažu građu iz određenog područja društvenih ili prirodnih znanosti. Usporedo s povećanjem broja muzeja javila se potreba za reguliranjem muzejske djelatnosti i odgovarajućim propisima. U razdoblju od donošenja prvog zakona o muzejima (1947) pa sve do danas objavljen je u Jugoslaviji velik broj republičkih zakona, pravilnika i uputa, koji u cjelini uzevši pravilno reguliraju zaštitu spomeničkog materijala u muzejima.

Na taj način stvoreni su pravni temelji, dane su potrebne smjernice i otvorene široke mogućnosti za dalje usavršavanje načina vođenja dokumentacije (evidentiranje, inventiranje i katalogiziranje) u muzejima. Međutim, nagli razvoj naših muzeja poslije rata, višestruko povećane muzejske zbirke, deficitarni muzejski kadar, nedorečenost muzejskih zakona i us-

mjeravanje muzeja na javnu djelatnost, na izložbe, uzrokovalo je zaostajanje u internom stručnom radu u muzeju i u stručnoj znanstvenoj obradi muzejske građe. Zato danas najveći dio muzejske građe nije obrađen. Osim toga prisutna je i nedorečenost i neorganiziranost u sistemu i koncepciji inventara.

U magistarskom radu daje se iscrpno i činjenično stanje u našim muzejima, osobito u muzejima u Zagrebu. Iznose se prednosti kompjuterizacije u muzejima. Prednosti su:

1. Kompjuterska obrada omogućava relativno lako i brzo grupiranje velikog broja podataka, bilo po određenim grupama ili prostorno u osnovna polja
2. Mogućnost obrade velikog broja podataka u kratko vrijeme i centralizirano, što je unijelo bitne promjene u način prikupljanja podataka i znanstvena istraživanja
3. Suradnja stručnjaka raznih struka
4. Kontrola predmeta radi zaštite
5. Neograničeno i apsolutno pouzdano pamćenje

Lucija Benyovsky

Primljeno: 25. 1. 1989.

Zbirka paučnjaka.

Dobila je pet pauka u Zagrebu uhvaćenih po g. S. Vormastiniu, zatim pet velikih afrikanskih štipavaca (*Buthus*), koje je g. A. Verständig donio iz Kaira i poklonio. Sve se u žesti čuva.

Ukupno 10 komada.

Zbirka elmintologička.

Dobila je pijavicu nadjenu (26, 4) u grlu jedne štuke u Savi ulovljene, poklonjena po g. V. Jakopoviću.

Osim toga vitičnjaka (*Ditrupea subulata* Desh.) iz Catanie sa-
birao g. markez T. Allery de Monterosato, poklonio g. S. Brusina.
4 komada. Ukupno 5 komada.

Zbirka malakologička.¹

Broj vrsti	Broj komad.	I m e	domovina	ime sabiratelja ili izvora	ime darovatelja ili ako je nabavljeno
		Zbirka paučnjaka.			
		Dobila je pet pauka u Zagrebu uhvaćenih po g. S. Vormastiniu, zatim pet velikih afrikanskih štipavaca (<i>Buthus</i>), koje je g. A. Verständig donio iz Kaira i poklonio. Sve se u žesti čuva.			
		Ukupno 10 komada.			
		Zbirka elmintologička.			
		Dobila je pijavicu nadjenu (26, 4) u grlu jedne štuke u Savi ulovljene, poklonjena po g. V. Jakopoviću.			
		Osim toga vitičnjaka (<i>Ditrupea subulata</i> Desh.) iz Catanie sa- birao g. markez T. Allery de Monterosato, poklonio g. S. Brusina. 4 komada. Ukupno 5 komada.			
		Zbirka malakologička.¹			
1	3	Argonauta Argo L.	?	Corradini	Bakarčić
2	1	Spirula prototypus Peron	"	"	"
3	2	Nautilus Pompilius L.	"	"	"
		Murex			
4	2	tenuispina Lamarck.	"	"	"
5	2	tribulus L.	"	"	"
6	3	anguliferus Lam. (Haustellum)	Madras	Zelevator	nabavljeno
7	2	laeve Schumacher (Phyllonotus)	?	Corr.	Bak.
8	1	sp. (Ocinebra)	"	"	"
9	12	coralina Scacchi	Palermo	Allery	Brusina
10	1	costulata Chieraghini (Muricidea)	"	"	"
11	2	scalaroides Blainwille	"	"	"
12	3	Trophon muricatus Montagu	Palermo		Brus.
13	2	Fusus probosciferus Lam.	?	Corr.	Bak.
14	2	pulchellus Philippi	Napoli	All.	Brus.
15	1	sp.	?	Corr.	Bak.
		Cassidulus			
16	1	melongena L. (Volema)	"	"	"
17	1	pugilinus Born.	"	"	"
18	5	sp.	"	"	"
		Cantharus (Tritonidea)			
19	1	picta Scac.	Palermo	All.	Brus.
20	6	bicolor Cantraine	"	"	"
		Lachesis			
21	1	candidissima Phil.	Ognina	"	"
22	1	Folinae Delle Chiaje	Palermo	"	"
23	10	minima Mont.	"	"	"
		Defrancia			
	6	var. lineata	"	"	"
	5	var. mamillata	"	"	"
		Defrancia			
24	1	craticulata Olivi ²	"	"	"
25	7	purpurea Mont. var. Philberti Michaud.	"	"	"
	5	var. La Vieae Phil.	"	"	"
		Mangilia			
26	5	coerulans Phil.	Ognina	"	"
27	5	multilineolata Deshayes	Palermo	"	"
	5	Sandriana Brusina	"	"	"
28	10	rugulosa Phil.	"	"	"
	5	pusilla Scac.	"	"	"
29	24	secalina Phil.	"	"	"
30		Tritonium	"	"	"
31	3	sp.	?	Corr.	Bak.
32		(Simpulum)			
33	1	chlorostomum Lam.	"	"	"
34	2	rubeculum L.	"	"	"

¹ Po H. i A. Adamsu: „The genera of recent mollusca. London 1858.“

² Vrlo riedka vrst. ³ *Raphitoma hystriz*. Jan.